

بررسی نقش پلیس در پیشگیری اجتماعی از جرم

(مطالعه موردی منطقه ۲ و ۱۲ شهر تهران)

حسین ذوالفقاری^۱، صیدال فعال^۲

تاریخ دریافت: ۹۳/۰۸/۱۰

تاریخ پذیرش: ۹۳/۱۱/۱۴

از صفحه ۲۳ تا ۴۶

چکیده

پیشگیری اجتماعی مجموعه اقداماتی است که هدف آن خنثی کردن عواملی که در تکوین جرم تأثیر گذار هستند و این به معنای مداخله در محیط‌های اجتماعی عمومی مشترک مانند محیط‌های آموزشی؛ اقتصادی، فرهنگی و سیاسی و... و در محیط‌های اجتماعی شخصی مانند خانواده، محله و... می‌باشد. با توجه به اهمیت موضوع پیشگیری و کارکردهای متعدد و مهم پلیس در پیشگیری از جرم؛ پژوهش حاضر با هدف شناسایی نقش پلیس در پیشگیری اجتماعی از جرم و برای پاسخ به این سوالات که «کارکردهای اصلی پلیس در پیشگیری اجتماعی و تعیین میزان تأثیر این کارکردها در پیشگیری از جرم چیست؟» به بررسی موضوع پرداخته است. روش پژوهش از نوع توصیفی-تحلیلی و ابزار گردآوری اطلاعات کتابخانه ای و پرسشنامه ای بوده که در این راستا ابتدا با مرور ادبیات تحقیق؛ کارکردهای اصلی پیشگیرانه پلیس حسب دیدگاه برخی از صاحب نظران مطرح مطالعه؛ و در ادامه مهمترین الگوهای منطبق با وظایف قانونی پلیس ایران طبق مدل کاپوبیانکو و مدل شاول شناسایی و در یک اقدام پیمایشی با بهره گیری از یک پرسشنامه ۲۲ سوالی و با طیف لیکرت مورد سنجش واقع و با نرم افزار *SPSS* تجزیه و تحلیل و در ادامه با استفاده از آزمون فریدمن رتبه بندی شده و برای تعیین پایایی آن از فرمول آلفای کرونباخ محاسبه و میزان تأثیر کارکردهای پیشگیرانه مذکور حسب امتیازهای کسب شده احصا گردیده است. جامعه نمونه تعداد ۲۰۰ نفر از کارکنان سازمان‌های متولی با مدرک تحصیلی بالاتر از لیسانس که در دو طیف (طیف اول کارشناسان نیروی انتظامی به تعداد ۱۰۰ نفر و طیف دوم کارشناسان سایر سازمان به تعداد ۱۰۰ نفر) در دو منطقه ۲ و ۱۲ به دلیل تفاوت‌های اجتماعی و طبقاتی از کل جامعه آماری به صورت نمونه‌گیری تصادفی و به‌طور جداگانه انتخاب شده است. با توجه به شناسایی کارکردهای مهم پلیس در پیشگیری از جرم بر اساس نظریه‌های مختلف به‌خصوص طبق مدل‌های مذکور (حضور ماموران پلیس به عنوان تعلیم‌دهنده در مراکز آموزشی طبق مدل مارگارت شاول (Shaw, 2001) - ارائه اطلاعات به جامعه - حمایت از بزه دیدگان - ایفای نقش به عنوان مربی و الگو - شرکت در مشارکتهای محلی پیشگیری از جرم طبق مدل کاپوبیانکو (Capobianco, 2007) و با نگرش به نتایج حاصل از نتایج داده‌ها و یافته‌های پژوهش اگر چه هر یک از کارکردهای مذکور در پیشگیری از جرم موثر بوده، ولی کارکرد پیشگیری اجتماعی پلیس (حضور ماموران پلیس به عنوان تعلیم‌دهنده در مراکز آموزشی) بیشترین اولویت را در پیشگیری اجتماعی از جرم به خود اختصاص داده و در این خصوص پیشنهادهایی ارائه شده است.

کلید واژه‌ها

پیشگیری از جرم؛ پیشگیری اجتماعی از جرم؛ جرم؛ پلیس

۱- استادیار پایه ۲۹ - عضو هیئت علمی دانشگاه امین

۲- مربی- کارشناس ارشد حقوق و کارشناس ارشد علوم و فنون مرز masoud.faal@yahoo.com

مقدمه

جوامع بشری از آغاز با مسئله مهمی به نام بزه مواجه بوده است بزهکاری پدیده‌ای است که در طول تاریخ حیات بشر ابعاد فردی و اجتماعی زندگی وی را تحت تأثیر قرار داده است. پیشگیری از جرم چند دهه‌ای است که به یکی از موضوعات مهم در مطالعات جرم شناسی تبدیل شده است به همین دلیل پیشگیری از ارتکاب جرم همواره مورد توجه جوامع مختلف بوده و رویکردهای مختلفی برای نیل به این هدف اتخاذ شده است. ارباب، سزاده‌ی، ناتوان‌سازی، حفاظت از آماج جرم، حذف موقعیتهای جرم‌زا و بالا بردن خطر ارتکاب جرم از جمله راهکارهای تجربه شده بشر در این زمینه است. با این همه، افزایش ارتکاب جرم نشان‌دهنده ناکارآمدی راهکارهای تجربه شده است. امروزه نظام‌های حقوقی کشورهای پیشرفته، پیشگیری اجتماعی از جرم را به عنوان رویکردی بهینه و مؤثرتر از پیشگیری‌های وضعی و کیفری به رسمیت شناخته و در قالب برنامه‌های متنوع اجرا می‌نمایند. توافق بین المللی در مورد اهمیت عوامل افزایش دهنده خطر بزهکاری یا بزه دیدگی وجود دارد. در برخی موارد، اقدامات راهبردی با هدف قرار دادن یک یا چند عامل خطر، بزهکاری و بزه دیدگی را کاهش داده است و این اقدامات از نظر اقتصادی با صرفه تر از پاسخ‌های سنتی سیستم عدالت کیفری برآورد شده‌اند.

موفقیت‌های زیادی از طریق شکل‌گیری مشارکت پلیس با سایر مقامات عمومی و شهروندان (برای هدف گیری موثر و کاهش عوامل خطر بزهکاری و بزه دیدگی)، عاید شده است. پیشرفت‌های ناشی از جهانی شدن، شهرنشینی و فن آوری هم فرصت‌ها و هم چالش‌ها و در واقع هم دوره فرصت و هم دوره تهدید را برای همه نهادهای مسئول پیشگیری از جرم به‌خصوص برای ماموران پلیس افزایش داده است. همان‌گونه که شکل‌های جدید مشارکت (به عنوان مثال مشارکت‌های بین نهادی، مشارکت بخش عمومی و بخش خصوصی و غیره)، فن آوری‌های جدید مثل (سامانه‌های نقشه جرم، پراکندگی جغرافیایی جرم و غیره) و برنامه‌های گوناگون پیشگیری از جرم (مانند پلیس محله، برنامه‌های فراگیر اجتماعی و غیره) برای پیشگیری از جرم و افزایش امنیت طراحی و اجرا می‌شوند ولی با توجه به نظریه‌های صاحب نظران مطرح در حوزه پیشگیری از جرایم؛ برخی از کارکردهای پیشگیرانه با رویکرد اجتماعی و جامعه محوری

پلیس می‌تواند در پیشگیری از جرایم نقش مهمی ایفا کند که در این تحقیق با طرح سوال «کارکردهای اصلی پلیس در پیشگیری اجتماعی و تعیین میزان تأثیر این کارکردها در پیشگیری از جرم چیست؟» به آن پرداخته می‌شود.

بیان مسئله

طبق بند الف ماده یک لایحه پیشگیری از وقوع جرم، پیشگیری اجتماعی عبارت است از تدابیر و روش‌های آموزشی، فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی دولت، نهادها و سازمان‌ها در زمینه کاهش عوامل اجتماعی وقوع جرم.

پیشگیری اجتماعی مجموعه اقداماتی است که هدف آن خنثی کردن عواملی که در تکوین جرم تأثیر گذار هستند و این به معنای مداخله در محیط‌های اجتماعی عمومی مشترک مانند محیط‌های اقتصادی، فرهنگی و سیاسی و... و در محیط‌های اجتماعی شخصی مانند خانواده، محله و... می‌باشد.

با توجه به اهمیت موضوع پیشگیری از جرم و اینکه نیروی انتظامی تا کنون اقدامات مختلفی را برای جلوگیری از وقوع جرم انجام داده است لذا شناخت شیوه‌ها و اقدامات و همچنین میزان اثر گذاری فعالیت‌های مذکور برای جهت گیری‌های آتی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است که ما در این تحقیق به دلیل شرایط ویژه شهر تهران در نظر است که در این حوزه جغرافیایی بررسی‌ها انجام پذیرد.

ضرورت و اهمیت انجام تحقیق

جرم مسئله‌ای هزینه بر و مایوس کننده است که همه ما را تحت تأثیر قرار می‌دهد. قربانیان جرم از آسیب جسمی، زیان اقتصادی و ترس رنج می‌برند. اعمال مجرمانه با افزایش هزینه‌های تولید، مالیات، هزینه‌های بیمه و احساس ناامنی و ترس همه را تحت تأثیر قرار می‌دهند. کسانی که در مناطق "پر جرم" زندگی یا کار می‌کنند، ممکن است در اثر لطمات اجتماعی و اقتصادی جرم و احساس بی‌زاری و ناامیدی حاصل از آن، از برخی فرصت‌های طبیعی زندگی محروم شوند. در عصر حاضر نیز صحبت از پیشگیری از جرم، غالباً مفاهیمی چون تغییر در جامعه، دگرگون سازی بافت شهری، تعارضات موجود میان گروه‌های مختلف اجتماعی، تعارضات میان کنشگران دستگاه‌های مختلف،

توسعه تکنولوژی و طراحی شهری را به ذهن متبادر می‌سازد. در حقیقت می‌توان گفت امروزه سیاست پیشگیری از جرم، بیش از گذشته با تغییرات اجتماعی همراه بوده است؛ این سیاست در شناسایی انواع مختلف تدابیر موجود برای بررسی جرم نقش مهمی ایفا می‌نماید. برنامه‌های پیشگیری اجتماعی از جرم در بسیاری از نقاط جهان گسترش یافته و مشارکت هزاران نفر از کارشناسان نیروی انتظامی، مقامات عمومی یا خصوصی، رهبران گروه‌های داوطلب، سازمان‌های کارگری و تخصصی و میلیون‌ها نفر از شهروندان را به خود جذب کرده است. با عنایت به موارد ذکر شده فوق و نظر به اهمیت برنامه‌های پیشگیری اجتماعی، این تحقیق از این جهت دارای اهمیت است که بررسی برخی از کارکردهای موثر که پلیس می‌تواند در پیشگیری اجتماعی از جرایم ایفا کند را مورد بررسی قرار داده و میتواند در ارائه راهبرد پیشگیرانه به متصدیان امر با اعمال مدیریت صحیح و استفاده از توانمندی‌ها و گسترش همکاری‌ها به‌عنوان یک وظیفه و نقطه قوت در اجرای برنامه‌های پیشگیری اجتماعی از جرم استفاده نمود.

اهداف تحقیق

۱. شناسایی کارکردهای اصلی پلیس در پیشگیری اجتماعی از جرم
۲. ارزیابی و سنجش میزان تأثیر کارکردهای اصلی پلیس در پیشگیری اجتماعی از جرم
۳. ارائه راهکارهای پیشگیرانه موثر پلیس در پیشگیری اجتماعی از جرایم

سؤال‌های تحقیق

۱. کارکردهای اصلی پلیس در پیشگیری اجتماعی از جرم کدامند؟
 ۲. کارکردهای اجتماعی پلیس تا چه میزان در پیشگیری از جرم تأثیر دارد؟
 ۳. راهکارهای موثر پلیس در پیشگیری اجتماعی از جرایم کدامند؟
- (۱) حضور ماموران پلیس به عنوان تعلیم‌دهنده در مراکز آموزشی تا چه میزان در پیشگیری از جرم تأثیر دارد؟
- (۲) ارائه اطلاعات پلیس به جامعه تا چه میزان در پیشگیری از جرم تأثیر دارد؟

- ۳) حمایت پلیس از بزه دیدگان تا چه میزان در پیشگیری از جرم تأثیر دارد؟
- ۴) ایفای نقش پلیس به عنوان مربی و الگو تا چه میزان در پیشگیری از جرم تأثیر دارد؟
- ۵) شرکت پلیس در مشارکت‌های محلی پیشگیری از جرم تا چه میزان در پیشگیری از جرم تأثیر دارد؟

روش شناسی تحقیق

روش پژوهش از نوع توصیفی- تحلیلی و ابزار گردآوری اطلاعات کتابخانه‌ای و پرسشنامه‌ای بوده که در این راستا ابتدا با مرور ادبیات تحقیق؛ کارکردهای اصلی پیشگیرانه پلیس حسب دیدگاه برخی از صاحب نظران مطرح مطالعه؛ و در ادامه مهمترین الگوی منطبق با وظایف قانونی پلیس ایران طبق مدل کاپوبیانکو و مدل شاو شناسایی و در یک اقدام پیمایشی با بهره‌گیری از یک پرسشنامه ۲۲ سوالی و با طیف لیکرت مورد سنجش واقع و با نرم افزار SPSS تجزیه و تحلیل و در ادامه با استفاده از آزمون فریدمن رتبه بندی شده و تعیین پایایی آن از فرمول آلفای کرونباخ محاسبه و میزان تأثیر کارکردهای پیشگیرانه مذکور حسب امتیازهای کسب شده احصا گردیده است. جامعه نمونه تعداد ۲۰۰ نفر از کارکنان سازمان‌های متولی با مدرک تحصیلی بالاتر از لیسانس که در دو طیف (طیف اول کارشناسان نیروی انتظامی به تعداد ۱۰۰ نفر و طیف دوم کارشناسان سایر سازمان به تعداد ۱۰۰ نفر) از مناطق ۲ و ۱۲ تهران، به دلیل تفاوت‌های اجتماعی و طبقاتی از کل جامعه آماری به صورت نمونه‌گیری تصادفی و به‌طور جداگانه انتخاب شده است.

ادبیات تحقیق

پیشینه تحقیق

با بررسی‌های انجام شده تحقیقی پیرامون موضوع یافت نشد ولی تحقیقات مشابهی به شرح زیر یافت شد:

- ۱- نقش آموزشی پلیس در پیشگیری جامع از اعتیاد توسط محمد پارسا مشاور معاونت اجتماعی و پیشگیری از وقوع جرم قوه قضاییه- مدرس دانشگاه صورت گرفته

حاکمیت: صرف نظر از اینکه اعتیاد جرم است یا بیماری و در پی آن معتاد مجرم است یا بیمار، در حال حاضر با ظرافت تقینی خاصی در آخرین اصلاحات قانونی در سال ۱۳۸۹ معتاد در صورتی که اقدام به ترک مصرف مواد نکند مجرم محسوب می شود و در نتیجه اعتیاد به عنوان بزه شناخته می شود. اعتیاد یک واقعیت تلخ و انکارناپذیر است و هیچ فرد یا گروه یا خانواده ای نمی تواند اطمینان داشته باشد که از آسیب های احتمالی مواد مخدر و تبعات آن خواه مستقیم خواه غیر مستقیم مصون است. از این رو پیگیری از وقوع آن رسالتی است که از طرف اجتماع، قانون و نهادها و سازمان های دولتی و غیر دولتی شده است. بدیهی است آثار نامطلوب ناشی از اعتیاد در حوزه امنیت، سیاست، اقتصاد و همچنین وقوع جرایم و آسیب های اجتماعی همچون طلاق، بیماری، سرقت و ضرب و جرح نیازمند مدیریت پیشگیرانه جامع در سطح کشور بوده تا با همکاری مشارکت نهادها و مراجع دولتی و غیر دولتی کاهش سوء مصرف مواد مخدر و روانگردان در جامعه حاصل گردد. نیروی پلیس در بین نهادهای متولی امر پیشگیری بیشترین سهم مشارکت آموزشی را در مقایسه با نهادهای مرتبط داراست چراکه وظایف حرفه ای پلیس و ارتباط بیشتر آن با معتادین و مجرمین مرتبط با مواد مخدر موجب گردیده به لحاظ علمی و عملی نیروی انتظامی سهم بیشتری در آموزش همه جانبه پیشگیری از وقوع جرم (اعتیاد) را در بین نهادهای متولی امر داشته باشد. از این رو شناخت برخی از مراحل پیشگیری و روش های مختلف آن و نقش پلیس در آموزش جامع پیشگیری از اعتیاد مفید و موثر ارزیابی می شود.

۲- مروری بر برخی راه های کاهش جرم و جنایت دانش آموزان توسط عین اله حسامی از اعضای هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شوشتر انسان به خاطر وضعیت جسمی و روحی و بی تجربگی آمادگی هر کاری را دارد و حتی آنان که با فکر و اندیشه و راهنمایی دیگران دست به کاری می زنند ممکن است از روی کنجکاو به راه های خلاف کشیده شود و در چنین حال و اوضاعی زمینه برای جرم، انحراف و گناه فراهم می شود و آنان ناخواسته در لبه پرتگاه سقوط و جرم قرار می گیرند. نقش کانون خانواده و آموزش و پرورش به عنوان یک هسته اولیه اجتماعی در سال های اول زندگی انسان است و با بررسی علل ارتکاب جرم و تحقیق پلیس در این مورد می توان با ایجاد مراکز مشاوره و... همچنین با آموزش مسائل دینی و اسلامی به عنوان یک مورد

اجتماعی که برای خانواده اهمیت زیادی قائل است و مفهوم وسیعی را تعریف می‌کند، در مرحله مهم تربیت کودکان و فرزندان در کاهش جرم نقش موثری داشته باشند. یکی دیگر از راه‌های مهم کاهش جرایم توجه به مسائل فرهنگی است که یکی از این راهکارها توجه به مسائل و نیاز جوانان به خصوص ورزش و تربیت بدنی برای کاهش جرایم است. با آموزش مجریان و مددکاران برای نحوه برخورد با یک مجرم می‌توان تا حدودی حتی با نحوه کاربرد جملات مناسب در کاهش جرم مثل اعتیاد نقش مثبت داشته باشد.

پیشگیری^۱

تعریف پیشگیری

واژه پیشگیری در فرهنگ به معنی «جلوگیری کردن، مانع شدن، مانع سرایت شدن و پیش‌بندی کردن» است. پیشگیری، مفهومی کلی است و مجموعه اقدام‌هایی است که برای پیشگیری و جلوگیری از فعل و انفعالات زیان‌آور محتمل بر فرد و گروه به عمل می‌آید (گل محمدی خامنه، ۱۳۸۴).

در فرهنگ معین، «پیش‌گیری در لغت به معنای جلوگیری، دفع، منع سرایت مرض از پیش، تقدم به حفظ، صیانت، حفظ صحت، جلو مرض گرفتن» آمده است (معین، ص ۹۳۳).

"پیشگیری از جرم" شامل راهبردها و تدابیری است که درصدد کاهش خطر وقوع جرائم و کاهش تأثیرات مضر بالقوه آنها بر اشخاص و جامعه شامل (ترس از جرم) از طریق تحت تأثیر قرار دادن عوامل متعدد موثر در آنهاست. اعمال قوانین، مجازات‌ها و اقدامات اصلاحی و تربیتی، هر چند که نقش پیشگیرانه هم دارند، با فرض پوشش جامع موضوع در سایر اقدامات سازمان ملل متحد، از قلمرو این رهنمودها خارج شده‌اند.

پیشگیری از وقوع جرم، مجموعه اقداماتی است که هدف غایی و نهایی آن، منحصرأ یا به صورت جزئی، محدود کردن دامنه ارتکاب جرم و غیرممکن کردن، مشکل کردن یا کم کردن احتمال وقوع جرم است.^۱ (فرهودی‌نیا، ۲۷: ۱۳۹۰)

در بند ۸ ماده ۴ قانون نیروی انتظامی مصوب ۲۷ تیر ۱۳۶۹، پیشگیری از وقوع جرایم به عنوان ضابطه به عهده پلیس گذاشته شده است و انتظارات مردم و مسئولان این است که پلیس زمینه‌های وقوع جرم را شناسایی و برای حذف یا کاهش آن اقدام کند.

از نظر نگارنده پیشگیری کلیه اقداماتی که در جهت جلوگیری یا کاهش خسارات ناشی از وقوع حادثه انجام می‌شود. به‌طور مثال، کلیه اقدامات و ابزارهای که جهت جلوگیری از بروز حادثه در یک بنا نهاده می‌شود و یا رعایت نکات ایمنی که در هنگام ساخت بنا در نظر گرفته می‌شود و یا اقدامات بایسته در جهت جلوگیری از هر گونه خسارات احتمالی خطر و یا کاهش آثار خطر و... را می‌توان بیان نمود.

انواع پیشگیری

متخصصین حوزه پیشگیری از جرایم، پیشگیری از جرم را از نظر ماهیت و طبیعت تدابیر پیشگیرانه به سه دسته "پیشگیری کیفری"، "پیشگیری وضعی" و "پیشگیری اجتماعی" تقسیم می‌کنند. پیشگیری کیفری اولین نوع پیشگیری از این حیث است. این نوع پیشگیری، از طریق پاسخ‌های کیفری به پدیده مجرمانه ظاهر می‌شود. نظام عدالت کیفری، که شامل دادگستری، مراکز اصلاح و تربیت می‌شود.

نوع دوم از پیشگیری که به آن پیشگیری وضعی گفته می‌شود شامل اقدامات غیرکیفری است، که هدفشان جلوگیری از به فعلیت رسیدن اندیشه مجرمانه با تغییر دادن اوضاع و احوال خاصی است، که یک سلسله جرایم مشابه در آن: شرایط به وقوع پیوسته یا ممکن است در آن اوضاع و احوال ارتکاب یابد (پروین، ۱۳۸۵:۱۴۴).

نوع سوم از پیشگیری که به آن پیشگیری اجتماعی گفته می‌شود، درصدد از بین بردن ریشه‌ها و علل ارتکاب جرم است.

پیشگیری اجتماعی

تعاریف متعددی از پیشگیری اجتماعی از جرم ارائه شده است. مرکز بین‌المللی پیشگیری از جرم، پیشگیری اجتماعی از جرم را به این نحو تعریف کرده است: «هر

چیزی که بزهکاری، خشونت و ناامنی را از طریق هدف گیری موفقیت آمیز علل شناخته شده جرم از طرق علمی کاهش دهد» (p3, 2001, almary).

کمسیون قضایی و حقوقی مجلس شورای اسلامی نیز پیشگیری اجتماعی را به نحو آتی تعریف کرده است: «پیشگیری اجتماعی عبارت است از تدابیر و روش‌های آموزشی، فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی دولت، نهادها و سازمان‌های غیردولتی و مردمی در زمینه سالم سازی محیط اجتماعی و محیط فیزیکی برای حذف یا کاهش عوامل اجتماعی وقوع جرم» (این تعریف در بند الف ماده یک لایحه پیشگیری از جرم که شور اول آن به تصویب کمسیون قضایی و حقوقی مجلس شورای اسلامی رسیده و در مورخه ۱۳۸۴/۷/۱۸ جهت شور دوم به مجلس شورای اسلامی تقدیم شده ارائه شده است).

«پیشگیری اجتماعی مجموعه اقدام‌های پیشگیرانه است که بر کلیه محیط‌های پیرامون فرد که در فرایند جامعه‌پذیری نقش داشته و دارای کارکرد اجتماعی هستند تأثیر می‌گذارد. این روش پیشگیری از جرم با تمرکز بر برنامه‌های تکمیلی، سعی در بهبود بهداشت زندگی خانوادگی، آموزش، مسکن، فرصت‌های شغلی و اوقات فراغت دارد تا محیطی سالم و امن ایجاد نماید» در حقیقت پیشگیری اجتماعی «به طور مستقیم یا غیرمستقیم هدفش تأثیرگذاری بر شخصیت افراد است تا از سازماندهی فعالیت خود، حول محور انگیزه‌های بزهکارانه پرهیز کنند» همچنین این پیشگیری مجموعه اقداماتی است که هدف آن خنثی کردن عواملی که در تکوین جرم تأثیر گذار هستند و این به معنای مداخله در محیط‌های عمومی و شخصی است. محیط‌های اجتماعی عمومی مانند محیط‌های اقتصادی، فرهنگی و سیاسی که نسبت به همه مشترک هستند. محیط‌های اجتماعی شخصی مانند خانواده، محله و...

پیشگیری اجتماعی از اقداماتی تشکیل می‌شود که به انواع محیط‌های پیرامون فرد تأثیر می‌گذارد. کلیه این محیط‌ها در فرایند جامعه‌پذیری و اجتماع‌پذیری یک فرد نقش داشته و دارای کارکردهای اجتماعی هستند. هر یک از محیط‌های خانه، مدرسه، دانشگاه، دوستان و... در یک مقطع خاص زمانی عمل کرده و فرایند جامعه‌پذیری را تسهیل می‌کنند. پیشگیری مزبور، درصد آن است که اعضای جامعه را از طریق آموزش، تربیت، تشویق و تنبیه با قواعد اجتماعی آشنا و همنوا کند. به دیگر سخن این پیشگیری، کاهش یا از بین بردن علل فردی یا اجتماعی اثر گذار بر بزهکاری را دنبال

می‌کند. مثلاً مدرسه دارای دو کارکرد آموزشی و تربیتی می‌باشد. کارکرد نخست دانشگاه آموزش فنون و علوم است و حال آنکه کارکرد جنبی آن آموزش ونحوه معاشرت با جامعه است. خانواده علاوه بر اینکه موظف به تأمین تغذیه و بهداشت اطفال است می‌بایست پرورش و تربیت آنان را نیز بر عهده پذیرد. پیشگیری اجتماعی در واقع بر دونقطه یک خط شبیه است که در یک طرف فرد و خانواده و در طرف دیگر جامعه یا محیط قرار دارد. خانواده نیز خود بخشی از محیط است ولی خانواده بستر تولید و تربیت اولیه فرد است.

کارکردهای اجتماعی پلیس در پیشگیری از جرایم

با توجه به کارکردهای اجتماعی متعددی که پلیس می‌تواند در پیشگیری از جرایم داشته باشد مهمترین این کارکردها از نظر سه نفر از صاحب نظران مطرح در حوزه پیشگیری اجتماعی از جرم احصا و در اینجا به برخی از آنان اشاره میشود: ۱- حضور ماموران پلیس به عنوان تعلیم‌دهنده در مراکز آموزشی طبق مدل مارگارت شاو (Shaw, 2001) ۲- ارائه اطلاعات به جامعه ۳- حمایت از بزه دیدگان ۴- ایفای نقش به عنوان مربی و الگو ۵- شرکت در مشارکتهای محلی پیشگیری از جرم طبق مدل کاپوبیانکو (Capobianco, 2007) ۶- مشارکت پلیس در عدالت ترمیمی و میانجی‌گری طبق مدل (Ibid, 1997) که به توضیحات مختصر در مورد این مفاهیم پرداخته میشود.

۱- حضور ماموران پلیس به عنوان تعلیم‌دهنده در مراکز آموزشی (طبق مدل مارگارت شاو 12-13, Shaw, 2001)

پلیس می‌تواند به عنوان بخشی از یک رویکرد جمعی به امنیت، در مراکز آموزشی محله‌ها با هدف آموزش حضور مشهود داشته باشد. اغلب اوقات، هدف از برنامه‌های حضور مشهود پلیس در جامعه، بازدارندگی از جرم از طریق حضور قوی پلیس در صحنه، برقراری نظارت و ایجاد اطمینان عمومی در مورد امکان دسترسی سریع به پلیس است. ولی در این شیوه با حضور مشهود پلیس و با انجام فعالیت ماموران آموزش دیده به عنوان آموزش دهنده الگوهای صحیح رایج یکی از الگوهای موثر پلیس در جامعه، به عنوان نقش آموزشی در پیشگیری اجتماعی از جرم است.

الگوی رایج موثر درگیر شدن پلیس در مدارس، نقش آموزشی است. این الگو کهن‌ترین شیوه همکاری بین پلیس و مدارس است و از ابتدای قرن بیستم مورد استفاده قرار گرفته است. در شروع کار، این الگو شامل درس‌های موردی در امنیت دوچرخه‌سواری، امنیت جاده یا پیشگیری از سوءاستفاده از کودکان بوده است^۱. در طول زمان تاکید زیادی بر پیشگیری و مخصوصاً پیشگیری از مواد مخدر صورت گرفته است. بسیاری از این برنامه‌ها دوجانبه بوده و محدود به پلیس و مدارس یا ادارات آموزش و پرورش بوده است. بسیاری از ادارات پلیس سخنرانی‌هایی را در مورد موضوعات مرتبط با جرم برای دانش‌آموزان و معلمان و کارکنان مدارس برگزار می‌کنند. به عنوان مثال در کانادا، ادارات پلیس وینپیک و کالگاری^۲ سلسله‌ای از سخنرانی‌ها را برای مدارس و والدین تهیه کرده‌اند که موضوعات آنها از قلدری تا رانندگی با وسایل نقلیه دارای نقص فنی و از امنیت فردی تا جرائم مرتبط با اینترنت را در بر می‌گیرد. پلیس کلان شهر لندن نیز خدمات متنوعی را ارائه می‌دهند که با نیازهای مدارس ابتدایی و دبیرستان مطابقت داده شده است.^۳

۲- اطلاع رسانی به احاد جامعه (مدل کاپوبیانکو 2007, Capobianco)

پلیس می‌تواند از طریق ارائه اطلاعات کلی در مورد شیوه‌های اجتناب از بزه دیدگی به جامعه به پیشگیری از جرم کمک کند. ماموران پلیس می‌توانند از طریق مدارس برای ارائه سخنرانی در مورد رانندگی در حین مستی، امنیت دوچرخه سواری، امنیت اتوبوس، قلدری و سوء استعمال مواد مخدر، دعوت شوند.

پلیس همچنین می‌تواند در آگاه‌سازی عمومی و تبلیغات رسانه‌ای به منظور تغییر گرایش‌ها و رفتارها در مورد جرم و خشونت شرکت نموده و برای جلوگیری از بزهکاری نوجوانان، زنان، اقلیت‌های فرهنگی و افراد ناتوان جلوگیری کند. (Capobianco, 2007, p 14)

۳- مشارکت پلیس در عدالت ترمیمی و میانجی‌گری (مدل ۱۹۹۷ Ibid)

عدالت اجتماعی یا ترمیمی، مدلی از مشارکت عمومی از طریق درگیر کردن گروه‌ها و اشخاص مختلف به عنوان یک عامل مهم در یافتن راه حل‌های موثر و پایدار را ارائه

1- R. D. Lambert and D. McGinty, 2002, op. cit.

2- Winnipeg and the Calgary

3- eg. Kensington & Chelsea Police, and Merton Police. www. met. police. uk

می‌دهد. بنابراین، عدالت ترمیمی می‌تواند به عنوان جزئی از پیشگیری اجتماعی دیده شود، بدان گونه که در مثال‌های زیر نشان داده شده است.

در تاسمانیای استرالیا، یک پروژه ابتکاری برای نوسازی سیستم دادگستری توسط نمایندگان پلیس، دادگاه‌ها، اداره اصلاح و تربیت، جامعه، نوجوانان و آموزش و پرورش آغاز شد. هدف این پروژه، کاهش ازدحام در دادگاه‌ها و مراکز اصلاح و تربیت بود. بر اساس اصول مستخرج از گروه‌های نشست خانوادگی که در خلال دهه ۱۹۸۰ انجام شد، یک نهاد میانجی‌گری، بزه‌کار، بزه دیده و سایر گروه‌های حمایتی ذیربط را به منظور راه حل‌های مورد توافق طرفین، گرد هم می‌آورد (Chalom and Al., 2001, p 37).

کمیسیون‌های حمایت از اقلیت‌ها در پرتغال، موسساتی اداری و غیرقضایی هستند. آنان همچنین بر اساس اصول عدالت ترمیمی، والدین، اداره خدمات بهداشتی، پلیس و آموزش و پرورش را برای یافتن راه‌حلهایی برای کمک به نوجوانان رها شده یا کسانی که بهداشت، تحصیل و امنیت آنان در معرض خطر باشد، کسب می‌کنند.

رواج برنامه‌های میانجی‌گری منجر به مشارکت فعال و پایدار بین شهروندان و نهادهای اجتماعی شده و توان مضاعفی را در کار با پلیس ایجاد می‌کند یعنی شنیدن خواسته بزه‌دیدگان و ارائه پاسخ کافی به نیازهای آنان و در عین حال مسئول‌تر ساختن مرتکبین رفتار بزه‌کارانه. جوامع محلی برای یافتن راه‌حلهای جایگزین، در اقدامات بازتوانی برای جرائم خرد، مسئول ساختن بزه‌کاران، پیشگیری موثر از تکرار جرم و مراقبت از امنیت فردی و اجتماعی، شرکت می‌کنند.

۴- حمایت از بزه دیدگان (مدل کاپوبیانکو 2007) (Capobianco, 2007)

بزه دیدگان اغلب نیاز به مراقبت و حمایت فوری، قوت قلب و در برخی موارد مشاوره دارند. ارائه حمایت قوی به بزه‌دیدگان، اعتماد عمومی را به پلیس برقرار کرده و بزه دیدگان را ترغیب به گزارش موارد جرم به پلیس و درخواست کمک از آن می‌کند.

پلیس می‌تواند از طرق زیر نسبت به حمایت از بزه‌دیدگان اقدام کند:

(Capobianco, 2007, pp 16- 17).

۵- عمل به عنوان مربی و الگو (مدل کاپوبیانکو ۲۰۰۷) (Capobianco, 2007)

ماموران پلیس می‌توانند از تلاش‌های پیشگیری از جرم از طریق مربیگری برای نوجوانان درگیر در مشکلاتی نظیر بیکاری طولانی، سوء استعمال مواد مخدر و از هم پاشیدگی کانون خانوادگی، حمایت کنند. برنامه‌های مربیگری در اروپا، کانادا و استرالیا نشان داده است که برنامه‌های مربیگری برای نوجوانان در معرض خطر می‌تواند فواید زیر را داشته باشند: افزایش اعتماد به نفس، افزایش مشارکت در زندگی مدنی، اصلاح نگرش در مورد پلیس، و همچنین اصلاح نگرش پلیس نسبت به نوجوانان.

به عنوان نمونه از سال ۱۹۹۱ اداره پلیس تورنتو نوجوانان ۱۱ تا ۱۸ ساله در معرض خطر بزهکاری را در برنامه پیشگیری از جرم شرکت داد. این نوجوانان توسط ماموران پلیس محله، مدارس، ماموران نظارت بر آزادی مشروط و مسئولین امور جوانان شناخته می‌شدند. برنامه به‌طور مشترک توسط پلیس و جامعه اجرا می‌شد. پلیس و نوجوانان در اثر اجرای برنامه درک متقابل و اعتماد پیدا کردند. برنامه بیشتر بر هنر، ورزش، آموزش، امنیت، مربیگری و تبلیغات تمرکز دارد. (Capobianco, 2007, p 15)

۶- کمک به مشارکت‌های پیشگیری از جرم (طبق مدل کاپوبیانکو ۲۰۰۷) (Capobianco, 2007)

همان‌گونه که در رهنمودهای سازمان ملل متحد مورد تاکید قرار گرفته است، یکی از اصول کلیدی پیشگیری از جرم استفاده از راهبردهایی است که بر مبنای ایجاد همکاری و مشارکت بین موسسات دولتی و وزارتخانه‌ها، سازمان‌های عمومی و غیردولتی، بخش بازرگانی و جامعه مدنی است. پلیس می‌تواند با ارائه اطلاعات در دو زمینه به برقراری مشارکت‌های پیشگیری از جرم کمک کند: ارائه دسترسی به آمار جرم و اطلاع رسانی در مورد برنامه‌های موفق پیشگیری از جرم توسط ادارات پلیس.

پیشگیری از جرم مستلزم ارائه اطلاعات دقیق جمع آوری شده در مراحل مختلف فرایند پیشگیری از جرم (آسیب شناسی، تهیه و اجرای طرح پیشگیری از جرم، نظارت و ارزیابی) است. به ویژه پلیس می‌تواند دسترسی به اطلاعات آماری در مورد جرم و گرایش‌های مجرمانه را برای اعضای محلی دخیل در آسیب شناسی علل جرم ارائه دهد.

همچنین تمایز قایل شدن و محافظت از اطلاعاتی که قانون آنها را کاملاً محرمانه می‌داند، حایز اهمیت است (به عنوان مثال، اطلاعات شخصی کسانی که مورد اتهام قرار

گرفته یا از زندان آزاد شده‌اند) یا اطلاعاتی که حیطةبندی خاصی در میان افراد پلیس دارند (مانند ساعات گشت، مشخصات محله‌هایی که از جرائم خاصی برخوردارند (Capobianco, 2007, p 18)) اما برای نهادهای دیگر می‌تواند مشکلاتی در کسب اطلاعات از پلیس وجود داشته باشد مانند عدم دسترسی به افراد متخصص در سازمان پلیس برای استخراج اطلاعات محلی، عدم حمایت سازمانی، مقاومت در کارکنان پلیس برای تبادل اطلاعات با طرف‌های ناآشنا (در مواردی که اعتماد محکمی ایجاد نشده باشد)، عدم وجود قرارداد یا توافقنامه همکاری بین طرفین و فقدان آگاهی در مورد فواید تبادل اطلاعات. البته این مشکل تبادل اطلاعات منحصر به اداره پلیس نبوده و بسیاری از نهادهای دولتی نیز این مشکل را دارند.

در شهر تورنتوی کانادا، یک برنامه پاسخگویی منسجم اجتماعی به بحران در حال اجرا است که مبتنی بر تعامل متخصصان بخش‌های مختلف مانند تعاونی تولید کنندگان مسکن عمومی، اداره پلیس، سازمان‌ها و نهادهای مبتنی بر جامعه، فعالیت محله‌ای، ارتباطات راهبردی، شورای مدارس، ادارات خدمات اجتماعی، ادارات پاسخگویی به فوریت‌ها، پناهگاه‌ها، اداره مسکن و حمایت، بهداشت عمومی، سازمان پارک‌ها و فضای سبز و سرگرمی Capobianco, (2007, p 18).

برخی از ادارات پلیس در کشورهایمانند نیوزلند، شیلی و افریقای جنوبی، نروژ و استرالیا به دنبال تهیه یا اصلاح شاخص‌های اجرایی برای ارزیابی کار پلیس هستند. در امریکا، موسسه دادگستری "The Vera Institute of Justice" در حال انجام مطالعه‌ای در مورد نحوه نظرسنجی از مردم در مورد عملکرد پلیس است. این موسسه با همکاری پلیس نیویورک در صدد جمع آوری اطلاعات دقیق تر در مورد دیدگاه مردم نسبت به پلیس است. در کانادا، مرکز ملی پیشگیری از جرم کتابچه کاربردی را برای پلیس کانادا و نهادهای دیگری که با پلیس در مشارکت‌های پیشگیری از جرم همکاری می‌کنند، برای کمک به ارزیابی برنامه‌های پیشگیری از جرم، تهیه کرده است. (Capobianco, 2007, p 19)

کمک به هماهنگی روش‌های اجرا و مدیریت فعالیت‌های پلیس علاوه بر چیزهای دیگر، مستلزم ارتباط قوی بین اعضا، برقراری اعتماد قوی بین اعضا، و تمایل به تقسیم قدرت و به رسمیت شناختن رهبری دیگران (Capobianco, 2007, pp 19-20).

ابعاد پیشگیری اجتماعی

با توجه به نگرش‌های متفاوت نسبت به عوامل اجتماعی جرم، تقسیم بندی‌های مختلفی از پیشگیری اجتماعی ارائه شده است. از یک نظر پیشگیری اجتماعی از جرم به پنج زمینه تقسیم شده است:

۱. پیشگیری اوان کودکی یا پیشگیری رشدمدار؛
۲. پیشگیری از طریق رویکرد توسعه اجتماعی؛
۳. پیشگیری از طریق تمرکز بر نهادهایی مانند مدرسه یا مشاغل به جای تمرکز بر افراد؛
۴. پیشگیری از طریق انحراف مسیر بزهکاری گروه‌های در معرض خطر؛
۵. پیشگیری از طریق تغییر ارزش‌های اجتماعی توسط رسانه‌های مکتوب و غیرمکتوب.

جرم

بر اساس ماده ۳ قانون مجازات اسلامی «هر فعل و یا ترک فعلی که در قانون برای آن مجازات تعیین شده باشد» جرم نامیده می‌شود.

جرم از نظر لغوی عبارت است از کاری که قانون آن را منع کرده و مستوجب کیفر دانسته است (ستوده، ۱۳۸۲).

به تعبیر دیگر جرم، عمل منع شده یا ممنوع شده یا غفلت از ماموریت امر شده توسط قانون است و تخطی از آن، مشمول مجازات تعیین شده توسط قانون است. جرایم طیف گسترده‌ای از فعالیت‌ها را از نقص ساده وظایف اجتماعی (مانند پارک غیرمجاز) گرفته تا جرایم سازمان یافته، در بر می‌گیرد.

یافته‌های تحقیق

الف- آزمون فرضیات:

با توجه به بهره‌گیری از نظرات تعداد ۲۰۰ نفر جامعه نمونه از کارکنان سازمان‌های متولی و کارشناسان نیروی انتظامی که به صورت نمونه‌گیری تصادفی و به طور جداگانه انتخاب و در قالب پرسشنامه ۲۲ سوالی با طیف لیکرت مورد سنجش واقع و با استفاده از آزمون فریدمن رتبه بندی شده به شرح زیر می‌باشد:

حضور ماموران پلیس به عنوان تعلیم‌دهنده در مراکز آموزشی در پیشگیری از جرم تأثیر دارد.

Model	ضریب غیر استاندارد		ضریب استاندارد Beta	آماره T	سطح معناداری B
	B	خطای استاندارد			
estetae	2. 763	199 .	815 .	13. 908	000 .

با توجه به جدول فوق و ضریب رگرسیونی استاندارد شده برای متغیر مذکور (۰/۱۹۹) در سطح خطای کمتر از ۰/۰۵ و با اطمینان ۹۵٪ معنی دار است بنا براین می‌توان گفت متغیر حضور ماموران پلیس به عنوان تعلیم‌دهنده در مراکز آموزشی در پیشگیری از جرم تأثیر دارد. و میزان آن برابر با (۰/۱۹۹) می‌باشد.

ارائه اطلاعات پلیس به جامعه در پیشگیری از جرم تأثیر دارد.

Coefficients^a

Model	ضریب غیر استاندارد		ضریب استاندارد Beta	آماره T	سطح معناداری
	B	خطای استاندارد			
ekhtefa	1. 623	155 .	728 .	10. 499	000 .

با توجه به جدول فوق و ضریب رگرسیونی استاندارد شده برای متغیر مذکور (۰/۱۹۰) در سطح خطای کمتر از ۰/۰۵ و با اطمینان ۹۵٪ معنی دار است بنا براین می‌توان گفت متغیر ارائه اطلاعات پلیس به جامعه در پیشگیری از جرم تأثیر دارد. و میزان آن برابر با (۰/۱۵۵) می‌باشد

حمایت پلیس از بزه دیدگان در پیشگیری از جرم تأثیر دارد.

Model	ضریب غیر استاندارد		ضریب استاندارد Beta	آماره T	سطح معناداری
	B	خطای استاندارد			
farib	2.052	377.	482.	5.442	000.

با توجه به جدول فوق و ضریب رگرسیونی استاندارد شده برای متغیر مذکور (۰/۴۸۲) در سطح خطای کمتر از ۰/۰۵ و با اطمینان ۹۵٪ معنی دار است بنا براین می‌توان گفت متغیر حمایت پلیس از بزه دیدگان در پیشگیری از جرم تأثیر دارد. و میزان آن برابر با (۰/۴۸۲) می‌باشد.

ایفای نقش پلیس به عنوان مربی و الگو در پیشگیری از جرم تأثیر دارد.

Model	ضریب غیر استاندارد		ضریب استاندارد Beta	آماره T	سطح معناداری
	B	خطای استاندارد			
makanyabi	1.646	382.	399.	4.305	000.

با توجه به جدول فوق و ضریب رگرسیونی استاندارد شده برای متغیر مذکور (۰/۳۹۹) در سطح خطای کمتر از ۰/۰۵ و با اطمینان ۹۵٪ معنی دار است بنا براین می‌توان گفت متغیر ایفای نقش پلیس به عنوان مربی و الگو در پیشگیری از جرم تأثیر دارد. و میزان این تأثیر برابر با (۰/۳۹۹) می‌باشد.

شرکت پلیس در مشارکت‌های محلی پیشگیری از جرم در پیشگیری از جرم تأثیر دارد.

Model	ضریب غیر استاندارد		ضریب استاندارد Beta	آماره T	سطح معناداری
	B	خطای استاندارد			
tafraghe	1.045	399.	256.	2.622	010.

با توجه به جدول فوق و ضریب رگرسیونی استاندارد شده برای متغیر مذکور (۰/۳۹۹) در سطح خطای کمتر از ۰/۰۵ و با اطمینان ۹۵٪ معنی دار است بنا براین

می‌توان گفت متغیر شرکت پلیس در مشارکت‌های محلی پیشگیری از جرم در پیشگیری از جرم تأثیر دارد. و میزان آن برابر با (۰/۲۵۶) می‌باشد.

ب- نتایج فرضیات تحقیق

در خصوص فرضیه اول؛ با توجه به جدول فوق و ضریب رگرسیونی استاندارد شده برای متغیر مذکور (۰/۱۹۹) در سطح خطای کمتر از ۰/۰۵ و با اطمینان ۹۵٪ معنی دار است بنا براین می‌توان گفت متغیر حضور ماموران پلیس به عنوان تعلیم‌دهنده در مراکز آموزشی در پیشگیری از جرم تأثیر دارد. و میزان آن برابر با (۰/۱۹۹) می‌باشد. لذا حضور ماموران پلیس به عنوان تعلیم‌دهنده در مراکز آموزشی در پیشگیری از جرم تأثیر دارد.

در خصوص فرضیه دوم؛ با توجه به جدول فوق و ضریب رگرسیونی استاندارد شده برای متغیر مذکور (۰/۱۹۰) در سطح خطای کمتر از ۰/۰۵ و با اطمینان ۹۵٪ معنی دار است بنا براین می‌توان گفت متغیر ارائه اطلاعات پلیس به جامعه در پیشگیری از جرم تأثیر دارد. و میزان آن برابر با (۰/۱۵۵) می‌باشد لذا ارائه اطلاعات پلیس به جامعه در پیشگیری از جرم تأثیر دارد.

در خصوص فرضیه سوم؛ با توجه به جدول فوق و ضریب رگرسیونی استاندارد شده برای متغیر مذکور (۰/۴۸۲) در سطح خطای کمتر از ۰/۰۵ و با اطمینان ۹۵٪ معنی دار است بنابراین می‌توان گفت متغیر حمایت پلیس از بزه دیدگان در پیشگیری از جرم تأثیر دارد. و میزان آن برابر با (۰/۴۸۲) می‌باشد. لذا حمایت پلیس از بزه دیدگان در پیشگیری از جرم تأثیر دارد.

در خصوص فرضیه چهارم؛ با توجه به جدول فوق و ضریب رگرسیونی استاندارد شده برای متغیر مذکور (۰/۳۹۹) در سطح خطای کمتر از ۰/۰۵ و با اطمینان ۹۵٪ معنی دار است بنابراین می‌توان گفت متغیر ایفای نقش پلیس به عنوان مربی و الگو در پیشگیری از جرم تأثیر دارد. و میزان این تأثیر برابر با (۰/۳۹۹) می‌باشد. لذا ایفای نقش پلیس به عنوان مربی و الگو در پیشگیری از جرم تأثیر دارد.

در خصوص فرضیه پنجم؛ با توجه به جدول فوق و ضریب رگرسیونی استاندارد شده برای متغیر مذکور (۰/۳۹۹) در سطح خطای کمتر از ۰/۰۵ و با اطمینان ۹۵٪ معنی

دار است بنا براین می‌توان گفت متغیر شرکت پلیس در مشارکت‌های محلی پیشگیری از جرم در پیشگیری از جرم تأثیر دارد. و میزان آن برابر با (۰/۲۵۶) می‌باشد. لذا شرکت پلیس در مشارکت‌های محلی پیشگیری از جرم در پیشگیری از جرم تأثیر دارد.

لذا هر کدام از فرضیات با اختلافاتی در پیشگیری از جرم تأثیر دارد. که بیشترین اولویت را شرکت پلیس در مشارکت‌های محلی پیشگیری از جرم و کمترین اولویت را حضور ماموران پلیس به عنوان تعلیم‌دهنده در مراکز آموزشی دارند.

نتیجه‌گیری

با توجه به اینکه در خصوص اهمیت پیشگیری اجتماعی که در مبانی نظری تحقیق به آن پرداخته شده است و همچنین با نگرش به نتایج حاصل از نتایج داده‌ها و یافته‌های پژوهش اگر چه هر یک از مولفه‌های پیشگیری اجتماعی به نوع خود با رعایت استانداردهای مربوطه در پیشگیری از جرم مؤثر بوده ولی با توجه به شناسایی کارکردهای مهم پلیس در پیشگیری از جرم طبق مدل‌های موصوف (۱) - حضور ماموران پلیس به عنوان تعلیم‌دهنده در مراکز آموزشی ۲- ارائه اطلاعات به جامعه ۳- حمایت از بزه دیدگان ۴- ایفای نقش به عنوان مربی و الگو ۵- شرکت در مشارکت‌های محلی پیشگیری از جرم) و با نگرش به نتایج حاصل از نتایج یافته‌ها اگر چه هر یک از کارکردهای مذکور در پیشگیری از جرم مؤثر بوده، ولی کارکرد پیشگیری اجتماعی پلیس (حضور ماموران پلیس به عنوان تعلیم‌دهنده در مراکز آموزشی) بیشترین اولویت را در جهت در پیشگیری اجتماعی از جرم به خود اختصاص داده همچنین طبق یافته‌های تحقیق: درگیر شدن پلیس به عنوان آموزگار مخصوصاً با استفاده از دوره‌های ساختاری برای کاهش مواد مخدر، خشونت یا عضویت در باندها برای پلیس و آموزش و پرورش، والدین و دانش‌آموزان بسیار شناخته شده و مؤثر است اما لزوماً در قابلیت دراز مدت خود برای تغییر گرایش‌ها و رفتارها موفق نیستند. همکاری بین پلیس و مدارس نسبتاً ساختارمند به نظر خواهد رسید در صورتی که پلیس بخشی از برنامه جامع‌تر یا شبکه مشارکت چندجانبه را شکل دهد. همچنین بررسی معاهدات و خطوط راهنما برای اقدامات پلیس و مدرسه در سطوح شهری و ملی و ارزیابی تأثیر دراز مدت اقدامات بازدارنده و تحقیقاتی پلیس بر روابط پلیس با نوجوانان و نحوه ایجاد تعادل بین این

اقدامات و حقوق دانش‌آموزان و کارکنان و پیشگیری دراز مدت و ارزیابی حدود و نقش امنیت خصوصی در مدارس و ارتقای پروژه‌های تبادل تجربیات یا پروژه‌های مشترک بین مدیران مدارس، انجمن اولیای مدارس، پلیس حایز اهمیت است.

برای مقابله با بزهکاری تنها راه دستگیری و مجازات مجرمین نیست بلکه از طرق مختلفی می‌توان با جرم مقابله کرد یکی از این راه‌ها پیشگیری اجتماعی از وقوع جرم است در میان دستگاه‌های دولتی که به این امور می‌پردازند میزان تأثیرگذاری اقدامات آن‌ها در مقایسه با هم متفاوت است، هم اکنون در کشور ما پلیس نقش اساسی را در زمینه مقابله با جرم و پیشگیری از آن انجام می‌دهد، و دستگاهی است که دولت از طریق آن به‌طور مستقیم در سطح جامعه اقدام به پیشگیری از جرم می‌نماید از طرف دیگر پلیس نهادی است که مکرراً با مردم جامعه در ارتباط است و مردم با وجود آن احساس امنیت و آرامش می‌کنند. با توجه به عدم کارایی و درماندگی سیستم عدالت کیفری، که باید در کنار حفظ حرهٔ مجازات، تلاش اصلی خود را مصروف پیشگیری اجتماعی نمایند. پلیس هم در تدوین سیاست جنایی پیشگیرانه و هم در اجرای آن نقشی بی‌بدیل دارد. پلیس علاوه بر مشارکت در تدوین یا اجرای سیاست جنایی پیشگیرانهٔ تقنینی و قضایی، می‌تواند در بخش مربوط به اقدامات پیشگیرانهٔ اجتماعی خود استقلال عمل فراوانی دارد. همچنین حضور پلیس در مشارکت جامعه علیه جرم در هر یک از مراحل فرآیند پیشگیری اعم از شناخت مسئله جرم یا بررسی علل جرم یا تعیین نوع مداخلهٔ پیشگیرانه و اجرا و ارزیابی آن، حائز اهمیت فراوان است. سازمان پلیس نمی‌تواند به تنهایی متکفل امر پیشگیری شود. توفیق در رسیدن به اهداف پیشگیری مستلزم مشارکت تمام نهادهای دولتی و عمومی و خصوصی است.

پیشنهادها:

۱. با توجه به کارکردهای مهم پلیس در پیشگیری از جرم طبق مدل‌های مذکور که طبق نتایج حاصل از یافته‌ها کارکردهایی بیشتری در پیشگیری از جرم دارای تأثیر دارند. (حضور ماموران پلیس به عنوان تعلیم‌دهنده در مراکز آموزشی) مدنظر قرار گیرد.

۲. اولین گام در ساماندهی امر مدیریت پیشگیری از جرم و بی نظمی، قانونمند ساختن اصول و راهبردها و شیوه‌های اجرایی است. قانون جامعی در مورد پیشگیری از جرم تدوین و تصویب شود. در این قانون باید نهادهای ملی و منطقه‌ای و محلی متولی امر پیشگیری اجتماعی مشخص شوند و حدود وظایف هر یک از آنها نیز مشخص شود.
۳. مطالعه تطبیقی جامع‌تر در مورد اقدامات پلیس و مدرسه و گردآوری و مستندسازی الگوها و ابزارهای موفق.
۴. پس از تثبیت نهادهای متولی پیشگیری از جرم در سطح جامعه، ضرورت تهیه راهبرد ملی پیشگیری از جرم اولویت بعدی اقدامات پیشگیرانه اجتماعی در هر کشور و از جمله در کشور ما است.
۵. ایجاد اجماع ملی بین نهادهای مختلف مؤثر در امر پیشگیری اجتماعی برای موفقیت برنامه‌های پیشگیری از جرم لازم است.
۶. درگیر ساختن جامعه در امر پیشگیری از جرم و بی نظمی و استفاده از ظرفیت‌های اجتماعی، یکی از اساسی‌ترین راهبردهای پیشگیری از جرم است و سازمان ملل متحد نیز در توصیه‌های خود به این امر تاکید کرده است.
۷. نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران نیز به عنوان یکی از اصلی‌ترین نهادهای مسئول در امر پیشگیری، لازم است که با تحقیق و مطالعات مبنایی و توسعه ای و کاربردی در زمینه پیشگیری اجتماعی از جرم و الزامات آن، سهم متناسب با مأموریت خود در حفظ نظم و امنیت در جامعه را در حوزه پیشگیری ایفا نماید.
۸. برای دستیابی به بهترین راهبردهای پیشگیرانه پلیسی در کشورمان باید روش‌های سنتی پیشگیری و تدابیر محلی را با دانش نو در این زمینه عجین سازیم.
۹. واحد پیشگیری از جرم باید آموزش و کمک فنی به سایر نهادهای دولتی، اصناف و تشکل‌های جامعوی ارائه نماید تا آنان را قادر به طراحی سیستم‌های ارائه خدمات پیشگیری از جرم در اجزای خود سازد.

۱۰. باید به ارائه خدمات هدفمند پیشگیری از جرم در مناطقی که بیشترین خطر جرم را دارند، اولویت داده شود.
۱۱. واحد پیشگیری از جرم باید در آموزش افسران گشت و سایر کارکنان اداره پلیس کمک کند تا آنان را قادر به ارائه خدمات پیشگیری از جرم به جامعه نماید.
۱۲. کارکنان واحد پیشگیری از جرم باید در مجتمع‌های آموزشی، برآوردهای امنیتی کلیه مدارس ابتدایی، راهنمایی و دبیرستان را انجام دهند.

منابع

- قانون نیروی انتظامی مصوب ۱۳۶۹
- کیفی و جرم شناسی، دانشگاه شهید بهشتی، با راهنمایی دکتر علی حسین نجفی ابرند آبادی، تیر ۱۳۹۰.
- کی نیا، مهدی، جامعه شناسی جنایی، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۷۵.
- گسن، ریموند، جرم شناسی کاربردی، ترجمه کی نیا، انتشارات مترجم، ۱۳۷۰.
- صادقیان، مصطفی، نقش محرم در کاهش بزه کاری، سایت خبرگزاری پلیس ۱۳۹۰.
- فرهنگ لغت معین، ص ۹۳۳.
- فصلنامه پژوهشی، تحلیلی و آموزشی مجد، سال اول، تابستان ۸۶، شماره اول
- ماهنامه پژوهشی، تحقیقی، آموزشی مدیریت و برنامه ریزی، شماره ۲۳
- مجله پیام جهاد کشاورزی شماره ۷۱ و ۷۰، اسفند ۸۶ و فروردین ۸۷
- مجله جنگل و مرتع، شماره ۶۷ و ۷۵.
- فرهودی نیا، حسن، «پیشگیری از وقوع جرم»، ویژه نامه دومین کارگاه علمی - کاربردی مدیریت پیشگیری از وقوع جرم و آسیب های اجتماعی (تبریز)، ۱۳۹۰.
- منصورآبادی، عباس، تقریرات درس حقوق کیفری اختصاصی (۳)، دانشکده حقوق دانشگاه شیراز، ۱۳۸۰
- نیازپور، امیرحسین، بزه کاری به عادت از علت شناسی تا پیشگیری، تهران، فکرسازان، ۱۳۸۷.
- هوشنگ شامبیاتی، بزه کاری اطفال و نوجوانان، تهران، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۷۸.
- غلامعباس توسلی، نظریه های جامعه شناسی، تهران، سمت، ۱۳۶۹.
- جاوید صلاحی، بزه کاری اطفال، تهران، سمت، ۱۳۷۶.
- دیوید سی. هیکس؛ تجربیات امید بخش پلیس در مشارکت برای پیشگیری از جرم ویرایش: لیلی- آن گوتیه و کلود وزینا Lily-Ann Gauthier and Claude Vézina
- ریچارمک کریدی- عضو ارشد پلیس تاسمانیا؛ میانجی گری و عدالت ترمیمی ۲۰۰۱
- Shaw, M. (2001). Promoting Safety in Schools: International Experience and Action. Washington DC: US Dept of Justice, BJA, & ICPC, Montreal. www. crime-prevention-intl. org
- Capobianco, Laura (2005), Sharpening the Lens: Private Sector Involvement in Crime
- www. crime-Prevention, International Center for the Prevention of Crime, Obtained from
- prevention-intl. org
- Capobianco, Laura (2006), Public- Private-Community Action towards Safety: A Focus on

- Housing in Disadvantaged Neighborhoods, International Center for the Prevention of Crime,
- www. crime-prevention-intl. orgObtained from
- R. D. Lambert and D. McGinty, "Law enforcement officers in schools: setting priorities", Journal of Educational Administration, Vol. 40 No. 3, 2002, 258.
- Crime prevention Through Social Development, Canada. National Crime Prevention
- The guidelines for cooperation and technical assistance in the field of urban crime prevention (economic and social council resolution 1995/9, annex).
- The rule of law and transitional justice in post conflict societies (S/2004/616)
- Erich Pelser , ed. , Crime Prevention Partnerships : Lessons from practice (Pretoria , Institute Of Security Studies , 2002).